

воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01 квітня 2022 р. № 2173-IX. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>

4. Про надання фінансової державної підтримки: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 р. № 28. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>
5. Держпраці розширює напрями консультаційної підтримки роботодавців. 27.05.2022 р. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://oppb.com.ua/>
6. Про партнерство місцевої влади й бізнесу під час воєнного стану. 09.05.2022 р. Інформаційний ресурс. Режим доступу: <https://kr.gov.ua/>

Ключові слова: державна допомога, суб'єкти господарювання, кваліфікаційні критерії, допустимість, воєнний стан, чинне законодавство.

Key words: state aid, business entities, qualification criteria, eligibility, martial law, current legislation.

БАБАЛУНГА ОЛЕСЬ МИХАЙЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Зважаючи на військову агресію Російської Федерації проти України, на території України було запроваджено воєнний стан відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 та Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX. Дана подія вплинула на всі економічно-правові зв'язки, як в середині країни, так і зовні. Вплив, також, зазнав і міжнародний комерційний арбітраж. Саме тому, метою даної статті є аналіз змін щодо фінального етапу арбітражного розгляду під час воєнного стану.

Як відомо, фінальним етапом арбітражного розгляду є – виконання арбітражного рішення, а в разі відмови від добровільного виконання – визнання та виконання арбітражного рішення на території України. Даний етап іноді є доволі проблематичним, якщо сторона не бажає виконувати арбітражне рішення. Можна припустити, що у воєнний час проблема виконання арбітражних рішень може ускладнитися.

Відповідно до чинного законодавства заява про визнання та виконання подається до апеляційного суду, юрисдикція якого поширюється на місто Київ (Київський апеляційний суд). Під час воєнного стану запроваджено організаційні зміни [3], однією з них є тимчасове припинення розгляду справ у відкритих судових засіданнях за участю учас-

ників судового процесу. Поряд з тим зазначається, що «процесуальна діяльність апеляційного суду не припинена, – Київський апеляційний суд здійснює розгляд наступних судових справ – цивільних справ, що підлягають розгляду в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами, у разі, якщо учасниками справи були реалізовані свої процесуальні права (поданий відзив, заперечення); інші цивільні справи та справи про адміністративні правопорушення, у разі наявності клопотань учасників справи про розгляд справи за їх відсутності.» Тобто, якщо сторона подала заяву про визнання та виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу під час воєнного стану, то замість передбачуваного в ЦПК терміну (два місяці), справа буде розглядатися в довший термін.

Також, варту уваги постанова КМУ від 03.03.2022 року № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації» [6]. Відповідно до неї, запроваджується мораторій на виконання зобов'язань кредиторами (стягувачами) за якими є Російська Федерація або особи, пов'язані з державою-агресором. Також відповідно до Закону України 2129-IX «Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» [5] від 15.03.2022 зупиняється вчинення виконавчих дій, забороняється заміна стягувачів у виконавчих діях, стягувачами за якими є Російська Федерація

Інша проблема, з якою зіткнеться сторона, яка ініціювала визнання та виконання арбітражного рішення, після отримання позитивного судового рішення – виконавче провадження. Так, в законопроекті (який на момент написання, готується на розгляд ВРУ з вето Президента) 7317 від 26.04.2022 [1] передбачається «заборона примусового виконання рішень, боржниками за якими є юридичні особи, які здійснюють діяльність на момент набрання чинності цим Законом ... з вирощування сільськогосподарських культур, тваринництва, виробництва харчових продуктів ...». Спори в даній галузі, як показує практика, найактивніше розглядаються в МКАС. Для підтвердження цього можна зазначити, найновішу статистику МКАС при ТТП України [2]. Відповідно до неї, за 2020 рік 19,3 % всіх розглянутих справ належали агропромисловому комплексу та харчовій промисловості (10,5 % та 8,8 % відповідно). Тому, якщо навіть сторона і отримає позитивне рішення міжнародного комерційного арбітражу в цій категорії спорів, то не факт, що його можна буде виконати на території України (в разі прийняття вказаного законопроекту Верховною Радою України з вето Президента).

Додатково можна зазначити, що в законопроекті не надаються чіткі критерії щодо того як виконавець має визначати, яку діяльність здійснює особа. Оскільки при створенні юридичної особи або реєстрації фізичної особи – підприємця можна обрати декілька видів економічної діяльності, але де-факто здійснювати одну. Чи, наприклад, яке майно особи підлягає стягненню – все чи тільки те, яке використовується для провадження зазначеної діяльності? Не врегулювання даних питань

може призвести до зловживання правами однією зі сторін та ускладнить виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу. Це свідчить про необхідність вдосконалення положень вказаного законопроекту.

Також, варто уваги Закон України 2129-IX «Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» [5] від 15.03.2022. Відповідно до нього – на територіях, які тимчасово окуповані забороняється відкриття виконавчого провадження. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України веде даний перелік [4]. Але проблематика в тому, що окрім переліку тимчасово окупованих територій в даний перелік ще й входить перелік територіальних громад, що розташовані в районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають в оточенні (блокуванні). Міністерство розмежовує ці три поняття, але поряд з тим надає суцільний перелік цих територій. Закон 2129-IX чітко зазначає щодо заборони відкриття виконавчого провадження лише на території, які тимчасово окуповані. Отже, з юридичної точки зору на територіях що розташовані в районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають в оточенні (блокуванні) можна відкривати виконавче провадження. Але на практиці – це не можливо.

Отже, підводячи підсумки слід зазначити, що дії, запровадженні законодавцем у сфері виконання судових рішень, в тому числі рішень міжнародного комерційного арбітражу, були цілком логічні та необхідні. Але поряд з тим вони потребують певного доопрацювання задля недопущення зловживанням правом будь-якою стороною виконавчого провадження в період дії воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України прийняла Закон щодо діяльності з примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у період дії воєнного стану. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222797.html>
2. Діяльність icac у 2020 році. ICAC. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/report_sum_ukr_2020_draft13.pdf
3. До відома учасників судових процесів! / Київський апеляційний суд, Київський апеляційний суд. URL: <https://www.kas.gov.ua/?p=29078>
4. Оновлено актуальний перелік громад в зонах бойових дій, на ТОТ та тих, що в оточенні / Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. *Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України*. URL: <https://minre.gov.ua/news/onovleno-aktualnyy-perelik-gromad-v-zonah-boyovyh-diy-na-tot-ta-tyh-shcho-v-otochenni-2>
5. Про внесення зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-20#Text>
6. Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, визнання та виконання арбітражного рішення, арбітраж під час воєнного стану в Україні.

Key words: international commercial arbitration, recognition and enforcement of the arbitral award, arbitration during martial law in Ukraine.

КОВАЛЕВИЧ ІГОР ІГОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

ОБМЕЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ, В УМОВАХ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабної війни в Україні інтерес до віртуальних активів (криптовалюти) почав стрімко зростати в порівнянні з попередніми роками.

17 лютого 2022 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про віртуальні активи» (надалі – Закон) було на законодавчому рівні було визначено таку категорію як віртуальний актив. Відповідно до Закону віртуальний актив це нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, яке має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі [1].

Закон розділяє віртуальні активи на дві категорії.

Перша – це забезпечені віртуальні активи – ті що можуть посвідчувати майнові права. Під посвідченням майнових прав розуміється підтвердження права власника забезпеченого віртуального активу вимагати об'єкт забезпечення. Об'єкт забезпечення віртуального активу визначається правочином, згідно з яким такий віртуальний актив створено. Зокрема, виділяється забезпечення валютними цінностями (прикладом є «stablecoin» – вид віртуального активу, що забезпечується валютою) та цінними паперами (security token) або деривативними фінансовими інструментами.

Друга – це незабезпечені віртуальні активи, тобто такі, що не посвідчують жодних майнових або немайнових прав. Яскравими прикладами є загальновідомі віртуальні активи Bitcoin та Ethereum.

Законом встановлюється, що на території України віртуальні активи не є засобом платежу та не можуть бути предметом обміну на майно (товари), роботи (послуги). Тобто юридично виключається можливість розрахунку за допомогою віртуальних активів. Водночас віртуальні активи досить часто використовуються населенням для різних цілей.